

Prezydencki projekt zmian w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej skierował do Marszałka Sejmu RP projekt ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw.

Obowiązująca ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej miała przede wszystkim doprowadzić do stworzenia mechanizmów umożliwiających dostęp do uzyskania porady prawnej przez osoby fizyczne, które z uwagi na swój status materialny lub sytuację życiową nie mają możliwości uzyskania profesjonalnej pomocy prawnej, a wszystkim osobom fizycznym zagwarantować dostęp do informacji prawnej.

Zgromadzone dotychczas dane o funkcjonowaniu ww. ustawy w praktyce jednoznacznie wskazują na potrzebę nowelizacji przyjętych w niej rozwiązań. Z analizy odnoszącej się do pierwszego roku obowiązywania ustawy wynika, że w 2016 r. udzielono 377.506 porad prawnych, w tym: 237.389 porad w 882 punktach prowadzonych przez adwokatów lub radców prawnych i 140.117 porad w 642 punktach prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Zatem na jeden punkt prowadzony przez adwokatów lub radców prawnych przypada średnio nieco ponad 269 porad, zaś na jeden punkt prowadzony przez organizacje pozarządowe – nieco ponad 218 porad. Ponadto, zebrane dane wskazują, że w 2016 r. w 76,68% przypadków czas niezbędny do udzielenia jednej porady wynosił od 15 do 60 minut (15-30 min. stanowiło 42% porad, a 30-60 min. – 34,68% porad), przy czym w 14,16% przypadków czas niezbędny do udzielenia jednej porady wynosił powyżej 60 min., a w 9,41% ogółu przypadków czas ten nie przekroczył 15 min.

Zestawienie powyższych danych z czterogodzinnym czasem funkcjonowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej prowadzi do wniosku, że możliwości stworzonego ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej systemu nie zostały dotychczas w pełni wykorzystane. Na jeden dzień funkcjonowania punktu nieodpłatnej pomocy prawnej przypada bowiem średnio udzielenie jednej porady w ciągu około jednej godziny. Należyte gospodarowanie środkami publicznymi wymaga zatem zapewnienia racjonalnego wykorzystania możliwości funkcjonujących punktów nieodpłatnej pomocy prawnej.

Zmiany zawarte w projekcie ustawy wniesionej do Sejmu przez Prezydenta RP mają przede wszystkim na celu rozszerzenie zakresu podmiotowego i przedmiotowego ustawy, usprawnienie regulacji ustawy dotyczących wyłaniania organizacji pozarządowych świadczących nieodpłatną pomoc prawną, umożliwienie tym organizacjom świadczenia, w ramach ustawy, dodatkowo nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz ograniczenie wyłączeń przedmiotowych z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej.

Aktualnie brak jest także systemowego rozwiązania zapewniającego dostęp do nieodpłatnej mediacji na etapie przedsądowym. Alternatywne metody rozwiązywania sporów tworzą szansę na rozwiązywanie konfliktów bez konieczności odwoływania się do klasycznych porad prawnych oraz, co szczególnie istotne, do drogi sądowej. W szczególności w sprawach rodzinnych, ze względu na dobro małoletniego dziecka, lepszym sposobem jest rozwiązanie sporu pomiędzy rodzicami w drodze mediacji, niż rozstrzygnięcie go przez sąd.

Odpowiadając na ten brak, wniesiony projekt ustawy dopuszcza prowadzenie mediacji, jako jednej z form udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej.

Obecnie obowiązujące rozwiązania nie wykorzystują również w pełni formuły poradnictwa obywatelskiego, będącego sprawdzoną i cenioną, zarówno w Polsce, jak i innych krajach, formą pomocy. W tym zakresie uwzględniono postulaty dotyczące wprowadzenia możliwości świadczenia tego typu pomocy w ramach istniejącego systemu. Ułatwi to osobom, które uzyskały poradę, a mogą mieć pewne trudności ze zrozumieniem skomplikowanego języka prawniczego, w pełni wykorzystać uzyskaną wiedzę w praktyce. Poradnictwo w ogóle, a szczególnie poradnictwo obywatelskie, niewątpliwie ułatwia poruszanie się w systemie przepisów prawnych, zapobiega marginalizacji społecznej osób, które korzystają z porad, pomaga rozwiązywać problemy osób już wykluczonych, a dzięki temu ułatwia ich powrót do społeczeństwa. Stanowi też praktyczną formę edukacji prawnej i obywatelskiej.

W projekcie przyjęto założenie, że połowa punktów powierzanych organizacjom pozarządowym ma być przeznaczana na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Oznacza to, że 25% wszystkich punktów funkcjonujących w ramach systemu będzie świadczyło właśnie tego rodzaju pomoc.

W wyniku nowelizacji dostęp do systemu nieodpłatnej pomocy otrzyma także osoba:

- 1) której dochód członka rodziny, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, osiągnięty w okresie ostatnich 3 miesięcy poprzedzających zwrócenie się o udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, nie przekroczył kwoty 2000 zł, a w przypadku osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwo domowe – kwoty 3000 zł;
- 2) która uzyskała decyzję o przyznaniu świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
- 3) bezrobotna;
- 4) niepełnosprawna;
- 5) która w okresie 12 miesięcy poprzedzających zwrócenie się o udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego była objęta pomocą na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

- alkoholizmowi, a potrzebę uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego z uwagi na trudną sytuację życiową osoby uprawnionej potwierdził kierownik jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, pracownik socjalny lub asystent rodziny;
- 6) która jest objęta pomocą na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
 - 7) która jest objęta kuratelą, a potrzebę uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego potwierdził kurator sądowy;
 - 8) która zamieszkuje w lokalu, który wchodził w skład publicznego zasobu mieszkaniowego i:
 - a) która otrzymała wypowiedzenie stosunku prawnego odpłatnego używania lokalu mieszkalnego na podstawie art. 11 ust. 2 pkt 2 lub ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, lub
 - b) wobec której zostało wytoczone powództwo o nakazanie przez sąd opróżnienia lokalu;
 - 9) która uzyskała wizę repatriacyjną wydaną na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji w okresie 5 lat od nabycia obywatelstwa polskiego;
 - 10) która jest obywatelem polskim, powróciła i przebywa z zamiarem stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w ciągu 5 lat kalendarzowych bezpośrednio przed powrotem, nieprzerwanie zamieszkiwała poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; osoba taka jest uprawniona do korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w okresie 12 miesięcy od dnia powrotu;
 - 11) która pełni funkcję rodziny zastępczej lub prowadzi rodzinny dom dziecka.

Proponowane przepisy umożliwiają lokalnym samorządom elastyczne dostosowanie usług oferowanych w systemie do potrzeb lokalnej społeczności. Z tego względu wprowadza się pojęcie dyżuru, na który składają się 4 godziny działania punktu w danym dniu i któremu starosta, w porozumieniu z gminami, może przypisać specjalizację. Specjalizację będzie można określić w szczególności poprzez wskazanie dziedziny prawa lub problematyki nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, świadczonych podczas dyżuru, albo poprzez wskazanie grupy osób uprawnionych, do której w szczególności adresowana jest nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie świadczone podczas dyżuru. Mogą to być przykładowo porady dla ofiar przemocy domowej, porady dla lokatorów z budynków reprivatyzowanych, porady dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Wprowadzenie możliwości nadania specjalizacji ma na celu stworzenie warunków do wykorzystania dorobku specjalistycznych organizacji poradniczych, które osiągnęły znaczne doświadczenie w pomocy prawnej dla określonych grup odbiorców. Tego typu wyspecjalistyczne organizacje znajdują miejsce w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej, w tym w ramach składania tak zwanej „oferty wspólnej”, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie.

Projektowana ustawa, w związku z objęciem ustawą również poradnictwa obywatelskiego rozróżnia punkty, które mogą być powierzane do prowadzenia organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego, jako punkty nieodpłatnej pomocy prawnej oraz punkty nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Będą one w równej części wyznaczane w każdym powiecie.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw został opracowany wspólnie z Ministerstwem Sprawiedliwości i Instytutem Wymiaru Sprawiedliwości.

[Pliki do pobrania](#)

Projekt zmian w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej [PDF]

[Poleć znajomemu](#)

PREZYDENT.PL

